

รายงานการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

การถอดบทเรียนการพัฒนาฟาร์มโคนม

ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด สู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม

Lessons learned from the development of dairy farm Thai Western
and Southern Dairy Co-Operatives Federation limited to farm standards

โดย

นางสาวกาญจนาวดี ท่าดี รหัสนักศึกษา 61542003

นางสาวชนัญชิตา เกษียร รหัสนักศึกษา 61542005

รายงานเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 11326445 สหกิจศึกษา

สาขาวิชาสัตวศาสตร์ ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายงานปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
ประจำปีการศึกษา 2564

เรื่อง	การถอดบทเรียนการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด สู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม
ผู้จัดทำรายงาน	นางสาวกาญจนาวดี ท่าดี นางสาวชนัญชิตา เกษียร
สถานประกอบการ	ฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ที่อยู่ เลขที่ 188 หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ 77180
พนักงานที่ปรึกษา	นายนันทะชัย โนนพุดซา ตำแหน่ง ผู้จัดการฟาร์ม นายชัยวัฒน์ อิ่มจันทร์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สัตวบาล

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนรรชมลวรรณ พลมัน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะดา ทวีชตรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หนังสือส่งรายงานการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

เรื่อง ส่งรายงานการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

เรียน อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาสัตวศาสตร์

ตามที่ข้าพเจ้า นางสาวกาญจนาวดี ท่าดี และนางสาวชนัญชิตา เกษียร นักศึกษาสาขาวิชาสัตวศาสตร์ ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร ได้ปฏิบัติงานสหกิจระหว่างวันที่ 2 สิงหาคม ถึง 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 ในตำแหน่งนักศึกษาฝึกงานสหกิจศึกษา ณ สถานประกอบการชื่อ ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ณ โครงการฟาร์มโคหลุม และได้รับมอบหมายจากพนักงานที่ปรึกษาสหกิจศึกษา ได้ศึกษาและจัดทำรายงานเรื่อง การถอดบทเรียนการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด สู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม

บัดนี้ การปฏิบัติสหกิจศึกษาได้เสร็จสิ้นลงแล้ว จึงใคร่ขอส่งรายงานปฏิบัติงานสหกิจศึกษาดังกล่าวมาพร้อมนี้ จำนวน 1 เล่ม เพื่อขอรับคำปรึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

กาญจนาวดี ท่าดี

(นางสาวกาญจนาวดี ท่าดี)

ชนัญชิตา เกษียร

(นางสาวชนัญชิตา เกษียร)

นักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาสัตวศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

ตามที่ข้าพเจ้า นางสาวกาญจนาวดี ท่าดี และนางสาวชนัญชิตา เกษียร ได้เข้ามาปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ณ ฟาร์มโคนมชุมชนมสทรรณโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม ถึง 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 ทำให้ข้าพเจ้าได้รับความรู้ และประสบการณ์ในการทำงานต่างๆ รวมถึงการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น สำหรับรายงานวิชาสหกิจศึกษาฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดีจากความร่วมมือ และการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ดังนี้

1. นายนทะชัย โนนพุดซา ตำแหน่ง ผู้จัดการฟาร์ม
2. นายชัยวัฒน์ อิมจันทร์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สัตวบาล

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนรรษมลวรรณ พลมัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะดา ทวิชศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทียมพบ ก้านเหลือง ที่ให้คำปรึกษา คอยแนะนำ และตรวจแก้ไขเล่มรายงานการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณ บุคลากรทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ ให้ข้อมูล และให้การช่วยเหลือข้าพเจ้าเป็นอย่างดี จนทำให้รายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ชื่อเรื่อง	การถอดบทเรียนการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนมสทกรณโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด สู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม
ผู้เขียน	นางสาวกาญจนาวดี ท่าดี นางสาวชนัญชิตา เกษียร
สาขาวิชา	สัตวศาสตร์
ภาควิชา	เทคโนโลยีการเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผศ.ดร.ธนรรชมลวรรณ พลมัน ผศ.ดร.ปิยะดา ทวีขศรี

บทคัดย่อ

จากการถอดบทเรียนการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนมสทกรณโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด สู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) สังเกตแนวทางปฏิบัติ และร่วมลงมือปฏิบัติกับบุคลากร พบว่าในการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มโคนม มีข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข ดังนี้ คือ 1) ไม่มีประตูและป้ายแสดงข้อความเตือนห้ามบุคคลภายนอกเข้าก่อนได้รับอนุญาต บริเวณทางเข้า-ออกของฟาร์ม รวมถึงไม่มีการจำกัดบุคคลเข้า-ออกในบริเวณที่เลี้ยงโคนม 2) การจัดเก็บอาหารโคนมไม่เหมาะสม 3) โรงเรือนสกปรก รวมถึงมีการจอดยานพาหนะในบริเวณโรงเรือน 4) ไม่มีการฆ่าเชื้อโรคของยานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้า-ออกฟาร์ม 5) สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ วัตถุอันตรายด้านปศุสัตว์ วัคซีน และยาสัตว์ เก็บรักษาไม่ถูกต้อง 6) ขยะติดเชื้อ เช่น ขวดยา ขวด วัคซีน และเข็มฉีดยา กำจัดหรือทำลายไม่ถูกวิธี 7) ไม่มีแบบบันทึกการเข้า-ออกฟาร์ม ทางฟาร์มได้ดำเนินการแก้ไขและพัฒนาข้อบกพร่องดังกล่าวให้ดีขึ้น โดยส่วนของทางเข้า-ออกของฟาร์ม ได้จัดทำประตูและป้ายแสดงข้อความเตือนห้ามบุคคลภายนอกเข้าก่อนได้รับอนุญาต มีการฆ่าเชื้อโรคของยานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคล รวมถึงทำแบบบันทึกการเข้า-ออกฟาร์ม ด้านอาหารโคนมจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหารที่ปลอดภัยจากสัตว์พาหะต่างๆ ใช้พาเลทไม้วางรองกระสอบอาหารของโคนมไว้ ส่วนสารเคมี ยาฆ่าเชื้อ วัตถุอันตรายด้านปศุสัตว์ วัคซีน และยาสัตว์ จัดเก็บให้เป็นสัดส่วน มีการจำกัดบุคคลเข้า-ออกในบริเวณที่เลี้ยงโคนม ห้ามจอดยานพาหนะภายในโรงเรือน ให้นำยานพาหนะไปจอดในสถานที่จอด มีการทำความสะอาดภายในโรงเรือนทุกวัน ส่วนขยะที่เป็นขวดยา ขวดวัคซีน และเข็มฉีดยา จะส่งให้แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองตาแต่มกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง หลังจากมีการแก้ไขและพัฒนาข้อบกพร่องตามหลักเกณฑ์การตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มโคนมแล้ว ส่งผลให้ฟาร์มโคนมชุมชนมสทกรณโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ผ่านการประเมินมาตรฐานฟาร์มโคนม และได้รับใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม : มกษ. 6402-2562 อีกทั้งยังใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับเกษตรกรที่สนใจนำข้อมูลไปพัฒนาฟาร์มให้ได้มาตรฐานฟาร์ม

คำสำคัญ: การพัฒนาฟาร์มโคนม, ชุมชนมสทกรณโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด, ระบบมาตรฐานฟาร์ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขตการศึกษา	2
ระยะเวลางานวิจัย	2
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
บทที่ 2 ตรวจสอบเอกสาร	3
การเลี้ยงโคนมในประเทศไทย	3
ขบวนการสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด	3
การพัฒนาฟาร์มโคนม	4
มาตรฐานฟาร์มโคนม	4
ขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม	4
หลักเกณฑ์การตรวจประเมินมาตรฐานสินค้าเกษตร	6
เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม (มกษ. 6402-2562) 7 ด้าน	6
องค์ประกอบฟาร์ม	6
การจัดการฟาร์ม	7
บุคลากร	8
สุขภาพสัตว์	8
สวัสดิภาพสัตว์	8
สิ่งแวดล้อม	9
การบันทึกข้อมูล	9
สิทธิประโยชน์ของฟาร์มโคนมที่ผ่านมาตรฐาน	9
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	10
แนวทางการศึกษา	10
วิธีการเก็บข้อมูล	10
ขั้นตอนการศึกษา	10
การวิเคราะห์ข้อมูล	10
บทที่ 4 ผลการศึกษา	11

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องของการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้ และตะวันตก จำกัด สู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม	11
ผลการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด สู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม ในการแก้ไขข้อบกพร่องและส่วนต่างๆ ที่ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์การตรวจประเมินมาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6402-2562)	15
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและวิจารณ์ผล	41
เอกสารอ้างอิง	42
ภาคผนวก	44
ภาคผนวก ก ข้อมูลสถานประกอบการ	45
ภาคผนวก ข ภาพการทำงาน	46
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ ด้วยระบบ TURNITIN	49

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	35

1 สรุปรายการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้ และตะวันตก จำกัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ข้อบกพร่องของลักษณะของฟาร์ม	11
2	ข้อบกพร่องของการจัดการด้านอาหารสำหรับโคนม	12
3	ข้อบกพร่องของการทำความสะอาดและบำรุงรักษา	12
4	ข้อบกพร่องของการป้องกันและควบคุมโรค	13
5	ข้อบกพร่องของการบำบัดโรค	14
6	ข้อบกพร่องของการบันทึกข้อมูล	14
7	ทำเลที่ตั้งของฟาร์มโคนมชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ปี 2564	15
8	ตัวอย่างผังฟาร์มโคนมชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ปี 2564	16
9	ประตูทางเข้า-ออกฟาร์ม	17
10	โรงเรือนภายในฟาร์ม	17
11	พื้นคอกรีดนม	18
12	พื้นคอกภายในฟาร์ม	18
13	รางอาหารและน้ำ	19
14	ช่องบังคับโคนม	19
15	เครื่องมือและอุปกรณ์	20
16	อุปกรณ์หรือภาชนะที่เกี่ยวข้องกับการรีดนม	20
17	สมุดบันทึกพันธุ์ประวัติ	21
18	สมุดบันทึกการปฏิบัติงาน	21
19	สมุดบันทึกปริมาณน้ำนมดิบ	21
20	การกินอาหารของโคนม	22
21	การตรวจสอบคุณภาพอาหารทางกายภาพ	22
22	อาหารสูตรสำเร็จ (Total Mixed Ration: TMR)	23
23	ห้องเก็บอาหารชั้นที่ปลอดภัย	23
24	น้ำที่โคนมใช้กิน	24
25	น้ำที่ใช้ในการล้างเต้านม	24
26	การทำความสะอาดและบำรุงรักษา	25
27	การฝึกอบรมและให้ความรู้	26
28	ใบรับรองสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม	27
29	การติดเบอร์หู	27
30	การป้องกันและฆ่าเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์ม	28
31	การป้องกันการเพาะพันธุ์ของแมลงพาหะและเชื้อโรคต่างๆ	29
32	การกำจัดซากที่เกิดจากโรคระบาด	29

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
33	30
34	30
35	31
36	31
37	32
38	32
39	33
40	33
41	33
42	34
43	34
ภาพผนวกที่	
ก1	45
ข1	46
ข2	46
ข3	47
ข4	47
ข5	47
ข6	48
ข7	48

บทที่ 1

บทนำ

มาตรฐานฟาร์มเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้ประกอบการฟาร์มโคนม นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงระบบการจัดการฟาร์มที่ดีแล้ว ยังสามารถรับประกันประสิทธิภาพและคุณภาพของผลผลิตได้ มาตรฐานฟาร์มนั้นมีข้อกำหนดและกฎระเบียบเพื่อปรับปรุงระบบการเลี้ยงโคนมให้เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันและมีคุณภาพ การทำมาตรฐานฟาร์มเป็นปัจจัยสำคัญที่ตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการฟาร์มโคนม นอกจากนั้นยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรคในฟาร์มโคนม ทำให้สินค้าเกษตรที่ผลิตได้มาตรฐานและปลอดภัย ฟาร์มที่ได้รับมาตรฐานจึงเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

ฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด เป็นฟาร์มขนาดกลาง มีโคนมจำนวน 250 ตัว อีกทั้งยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ของบุคคลภายนอกและเกษตรกรใกล้เคียง ทางฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด จึงต้องการพัฒนาระบบมาตรฐานฟาร์มเพื่อให้มีระบบการจัดการฟาร์มที่ดีขึ้น มีสินค้าทางการเกษตรที่มีคุณภาพ และเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรที่ต้องการพัฒนาฟาร์ม อีกทั้งยังได้รับสิทธิประโยชน์จากกรมปศุสัตว์ที่ให้เฉพาะฟาร์มโคนมที่ผ่านมาตรฐาน

ดังนั้นจึงได้ทำการถอดบทเรียนการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานฟาร์มให้แก่เกษตรกรที่สนใจและเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปพัฒนาฟาร์มให้ได้มาตรฐาน

วัตถุประสงค์

เพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด เข้าสู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม

ขอบเขตการศึกษา

ทำการถอดบทเรียนการพัฒนาฟาร์มโคนมสู่ระบบมาตรฐานฟาร์มของชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด โดยรวบรวมแนวปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งมีรายการดังต่อไปนี้ 1) องค์กรประกอบฟาร์ม 2) การจัดการฟาร์ม 3) การจัดการบุคลากร 4) สุขภาพสัตว์ 5) สวัสดิภาพสัตว์ 6) สิ่งแวดล้อม 7) การบันทึกข้อมูล

ระยะเวลางานวิจัย

วันที่ 2 สิงหาคม – 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาให้แก่เกษตรกรที่สนใจ และเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปพัฒนาฟาร์มให้ได้มาตรฐานฟาร์ม

บทที่ 2

ตรวจเอกสาร

การเลี้ยงโคนมในประเทศไทย

การเลี้ยงโคนม เพื่อนำน้ำนมมาบริโภคในประเทศไทยเริ่มมานานแล้ว แต่เพิ่งมาเลี้ยงอย่างจริงจังเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ทรงสถาปนาศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทยเดนมาร์กขึ้นที่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นองค์กรส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย

และในปัจจุบันมีแหล่งเลี้ยงโคนมที่สำคัญอยู่ 4 แห่ง คือ บริเวณจังหวัดสระบุรี-นครราชสีมา-ลพบุรี บริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี บริเวณจังหวัดเชียงใหม่ และบริเวณจังหวัดราชบุรี-นครปฐม มีการเลี้ยงโคนมกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในบริเวณใกล้เคียงกับวิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยี อาชีวศึกษา และบริษัทเอกชนที่มีการแปรรูปนม การเลี้ยงโคนมแม้มีรายจ่ายค่อนข้างสูง แต่ผลตอบแทนจากการเลี้ยงโคนมจะสูงกว่าการทำนาทำไร่หลายเท่า จึงเป็นการสร้างรายได้ที่ดีของเกษตรกร ทั้งที่มีอาชีพเลี้ยงโคนมโดยตรงและที่เป็นอาชีพเสริม นับว่ามีส่วนช่วยในการสร้างงานในชนบทของชาติ รวมถึงช่วยลดการสูญเสียเงินตราให้แก่ต่างประเทศ จากการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมชนิดต่างๆ (ทิม, 2531)

ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด

ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ได้คิดค้นวิธีการเลี้ยงโคนมในระบบชีวภาพหรือโคหลุม โดยมีการรับเลี้ยงลูกโคนมของสมาชิก นำมาเลี้ยงรวมกันในฟาร์มกลางของชุมนุมสหกรณ์จำนวน 200 ตัว มีการกำหนดช่วงเวลาในการให้อาหารในแต่ละวันที่ชัดเจน และเลือกใช้วัตถุดิบผลิตอาหารที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของลูกโคนมแต่ละช่วงวัย มีการดูแลเรื่องการป้องกันโรคของโคนมอย่างใกล้ชิดจนอายุของโคนมพร้อมจะเป็นโคสาวท้องจึงจะขายคืนให้กับเกษตรกร ซึ่งจะช่วยลดภาระต้นทุนการเลี้ยงโคนมให้กับเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีเวลาดูแลโครีดนมได้อย่างเต็มที่และไม่ต้องลงทุนสร้างโรงเรือนคอกพักโคนมเพิ่ม เป็นการเลี้ยงแบบผสมผสานมีทั้งยื่นโรงกับปล่อยให้เดินเล่นไปมาในคอกได้

และในปัจจุบันการเลี้ยงโคนมในระบบชีวภาพของชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ได้รับความสนใจจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดต่างๆ นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษา ในการศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ทางชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด จึงได้เปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเลี้ยงโคนมในหลุม ศูนย์เรียนรู้ธรรมาคารโคนมทดแทนฝูง และยังเปิดพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านโคนมให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอีกด้วย (ไทยรัฐออนไลน์, 2562)

การพัฒนาฟาร์มโคนม

การพัฒนา เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง การพัฒนาที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือการทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่า (นิพนธ์, 2555)

การพัฒนาฟาร์มโคนม เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนงาน เพื่อให้เกิดการทำกิจการฟาร์มที่เจริญก้าวหน้ามากขึ้น อีกทั้งยังลดต้นทุนการผลิตโดยการพัฒนาระบบการเลี้ยงโคนมให้ไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยวิทยาการก้าวหน้าด้านปศุสัตว์ เช่น พันธุ์โคนมที่ดี การให้อาหารที่มีประสิทธิภาพ การผลิตอาหารที่มีประสิทธิภาพ ป้องกันหรือลดปัญหาด้านสุขภาพ และใช้เครื่องมืออุปกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (สมศักดิ์, 2557)

มาตรฐานฟาร์มโคนม

มาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบ กำหนดเป็นมาตรฐานเพื่อให้ฟาร์มโคนมที่ต้องการขึ้นทะเบียนรับรองว่าเป็นฟาร์มโคนมที่ได้มาตรฐาน ได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการจัดการฟาร์ม ซึ่งมาตรฐานนี้เป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นพื้นฐาน สำหรับฟาร์มโคนมที่จะได้รับการรับรอง (กรมปศุสัตว์, 2542)

มาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบ มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม เพื่อการคุ้มครองกลุ่มข้อกำหนดตั้งแต่องค์ประกอบฟาร์ม การจัดการฟาร์ม บุคลากร สุขภาพสัตว์ สวัสดิภาพสัตว์ สิ่งแวดล้อม และการบันทึกข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โคนมมีสุขภาพดี และได้น้ำนมดิบที่มีคุณภาพ ในการนำไปใช้ผลผลิตเป็นอาหารที่ปลอดภัยต่อการบริโภค (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562)

ขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม

1. ยื่นคำขอรับรอง แบบคำขอรอรับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงโคนม (แบบ มฐฟ.1) ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ โดยมีเอกสารหลักฐานประกอบคำขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม ได้แก่
 - 1.1 แบบฟอร์มคำขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ สำหรับฟาร์มโคนม (แบบ มฐฟ.1) กรอกข้อมูลให้ครบถ้วน
 - 1.2 สำเนาบัตรประชาชนผู้ประกอบการ 1 ฉบับ
 - 1.3 สำเนาทะเบียนบ้านผู้ประกอบการ 1 ฉบับ
 - 1.4 แผนผังที่ตั้งโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้าง 1 ฉบับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1.5 ใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (อก.2) หรือกรณีไม่มีกำหนดเรื่อง (อก.2) ให้ใช้หนังสือยินยอมจากราชการส่วนท้องถิ่น
- 1.6 แผนที่ตั้งฟาร์ม
- 1.7 ผลวิเคราะห์คุณภาพน้ำนมดิบ (เฉพาะฟาร์มโคนม)
- 1.8 ใบรับรองแพทย์ตรวจสุขภาพคนเลี้ยง
- 1.9 ผลสรุปการตรวจสอบโรคควัณโรคและโรคแท้งติดต่อ (ฟาร์มโคนม โคนม แพะเนื้อ แกะเนื้อ แพะนม และควายเนื้อ)
- 1.10 ใบประกาศนียบัตรผ่านการอบรมหลักสูตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ สำหรับผู้ประกอบการ
- 1.11 ในกรณียื่นขอต่ออายุการใช้งานใบรับรองให้คืนใบรับรองฉบับเดิม (ฉบับจริง) ที่หมดอายุด้วย
- 1.12 ผลตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำที่โคนมใช้กิน
- 1.13 รูปถ่ายแสดงสภาพภายในฟาร์ม (ภาพสีเท่านั้น) เช่น ประตู รั้ว ระบบการฆ่าเชื้อโรคบุคคล ระบบการฆ่าเชื้อโรคนานพาหนะ สภาพโรงเรือน สถานที่เก็บอาหาร สถานที่เก็บอุปกรณ์ สถานที่เก็บสารเคมี สถานที่เก็บยา สถานที่เก็บวัคซีน และระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น
- 1.14 เอกสารสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ตาม มกษ. 9032
 - 1.14.1 สำเนาใบอนุญาตผู้ประกอบการวิชาชีสัตวแพทย์
 - 1.14.2 สำเนาใบอนุญาตสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์
 - 1.14.3 หนังสือรับรองควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์
 - 1.14.4 ใบมอบอำนาจการใช้ยาและวัคซีน
 - 1.14.5 ใบสั่งยา ระบุชื่อยา ขนาด ปริมาณ และวิธีการใช้
 - 1.14.6 บันทึกข้อมูลการใช้ยาสัตว์
2. ปศุสัตว์อำเภอตรวจสอบพื้นฐาน 5 ประการ ส่งให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
3. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดรวบรวมเอกสารจัดทำแผนนัดหมายตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม
4. คณะผู้ตรวจประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและเจ้าหน้าที่จากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ร่วมกันตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม
5. กรณีไม่ผ่านการรับรอง ผู้ประกอบการต้องแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของคณะกรรมการผู้ตรวจฯ
6. กรณีผ่านการรับรอง สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจะออกใบรับรองมาตรฐานฟาร์มให้ ซึ่งลงนามโดยปศุสัตว์จังหวัด
7. ใบรับรองมาตรฐานฟาร์มมีอายุ 3 ปี (ศค.กา, 2558)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลักเกณฑ์การตรวจประเมินมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม (มกษ. 6402-2562) 7 ด้าน

1. องค์ประกอบของฟาร์ม

1.1 สถานที่ตั้ง

- 1.1.1 ต้องตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการคมนาคมสะดวกต่อการขนส่ง
- 1.1.2 ต้องตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ เว้นแต่มีมาตรการป้องกันอันตรายที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม

- 1.2.1 พื้นที่ของฟาร์มจะต้องมีขนาดเพียงพอเหมาะสมในการเลี้ยงโคนม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของโคนม และสิ่งแวดล้อม
- 1.2.2 มีการวางผังฟาร์มที่ดี การจัดพื้นที่ของแต่ละกิจกรรมแยกเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจนตามวัตถุประสงค์ และขนาดของฟาร์ม รวมทั้งแยกพื้นที่เลี้ยงโคนมออกจากที่พักอาศัย เพื่อให้สามารถป้องกันการปนเปื้อนได้
- 1.2.3 ควรมีทางเข้า-ออกฟาร์มโคนมทางเดียว
- 1.2.4 ต้องมีการจำกัดการเข้า-ออกของบุคคลในบริเวณที่เลี้ยงโคนม

1.3 โรงเรือน

- 1.3.1 ต้องสร้างด้วยวัสดุที่คงทน แข็งแรง ง่ายต่อการทำความสะอาด บำรุงรักษา มีหลังคา แสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก และภายในโรงเรือนไม่มีส่วนยื่นที่แหลมคม ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานและโคนม
- 1.3.2 โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงต้องมีพื้นที่เพียงพอกับจำนวนของโคนม เพื่อให้โคนมแสดงพฤติกรรมได้ตามธรรมชาติ
- 1.3.3 พื้นโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงโคนมต้องเรียบ ไม่ลื่น ระบายน้ำได้ดี สามารถทำความสะอาด และปฏิบัติงานได้สะดวก
- 1.3.4 พื้นบริเวณโรงรีดนมต้องทำด้วยวัสดุไม่ลื่นและระบายน้ำได้ดี
- 1.3.5 รางหรือภาชนะใส่อาหารและน้ำสำหรับโคนม ต้องทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่ายไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อโคนม
- 1.3.6 ต้องมีรางหรือภาชนะใส่อาหารและน้ำ เพียงพอกับขนาด อายุ และจำนวนของโคนม ซึ่งควรวางอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้โคนมกินอาหารและน้ำได้สะดวก
- 1.3.7 ต้องมีชองบังคับโคนมเพื่อความสะดวก ความปลอดภัยแก่ผู้ปฏิบัติงาน และไม่เป็นอันตรายกับโคนม กรณีไม่มีชองบังคับโคนมให้ใช้ชองรีดนมแทนได้

1.4 เครื่องมือและอุปกรณ์

- 1.4.1 ต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอต่อการรีดนม รวมถึงการปฏิบัติงานภายในฟาร์ม
- 1.4.2 มีสถานที่เก็บเครื่องมือและอุปกรณ์เป็นสัดส่วนเหมาะสม รวมถึงสะดวกในการปฏิบัติงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4.3 ติดตั้งหรือเลือกใช้เครื่องรีดนมให้ถูกต้องเหมาะสม ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ส่งผลกระทบต่อผลผลิต และไม่ทำให้เกิดการบาดเจ็บของเต้านม

1.4.4 อุปกรณ์หรือภาชนะที่เกี่ยวข้องกับการรีดนมและการขนส่งน้ำนมดิบต้องเอื้อต่อการทำความสะอาด

2. การจัดการฟาร์ม

2.1 มีเอกสารหรือหลักฐานที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในฟาร์ม สำหรับกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการพันธุ์ประวัติ การผสมพันธุ์ การปรับปรุงพันธุ์โคนม การจัดการด้านอาหารสำหรับโคนม การจัดการด้านสุขภาพ การรีดนม น้ำนมดิบ การทำความสะอาด การกำจัดขยะมูลฝอย และมูลโคนม

2.2 การจัดการด้านอาหารสำหรับโคนม

2.2.1 มีอาหารเพียงพอเหมาะสมกับความต้องการของโคนมในแต่ละช่วง เช่น โคนสาว โคนตั้งท้อง และโคพักรีด (dry cow)

2.2.2 กรณีใช้อาหารสำเร็จรูป ต้องมีคุณภาพ มีมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ และให้ตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมทางกายภาพเบื้องต้น

2.2.3 กรณีผสมอาหารเอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ และมีกระบวนการผสมอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ

2.2.4 การผสมหรือเติมยาสัตว์ในอาหารและน้ำ ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม มีบริเวณเก็บอาหารดังกล่าวแยกออกจากอาหารทั่วไป รวมถึงมีป้ายบ่งชี้ที่ชัดเจน

2.2.5 มีสถานที่เก็บอาหารโคนมที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนและการเสื่อมสภาพของอาหารโคนมได้

2.3 การจัดการน้ำใช้ในฟาร์ม

2.3.1 น้ำสำหรับให้โคนมกินต้องมีปริมาณเพียงพอและสะอาด

2.3.2 น้ำที่ใช้ในฟาร์มต้องสะอาดเพียงพอเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ในการใช้

2.4 การจัดการการรีดนมและการขนส่งน้ำนมดิบ ต้องมีการเตรียมแม่โคนมก่อนการรีดนม และการขนส่งน้ำนมดิบที่ถูกต้องตามสุขลักษณะที่ดี

2.5 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

2.5.1 โรงเรือน เครื่องมือ และอุปกรณ์ จะต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ

2.5.2 บำรุงรักษาโรงเรือน เครื่องมือ และอุปกรณ์ ให้มีสภาพดี มีความปลอดภัยต่อโคนม และมีความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงาน

2.5.3 สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ และวัตถุอันตรายด้านปศุสัตว์ที่ใช้ในกระบวนการต่างๆ ให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ต้องใช้ตามคำแนะนำวิธีใช้ของฉลาก หรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม และเก็บเป็นสัดส่วน

3. บุคลากร

3.1 มีจำนวนบุคลากรเหมาะสมกับจำนวนโคนมที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

3.2 ผู้ประกอบการหรือบุคลากรที่เลี้ยงโคนมต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อเลี้ยงโคนมอย่างถูกต้อง

3.3 มีสัตวแพทย์ที่ได้รับใบรับรองเป็นผู้ควบคุมฟาร์มกำกับดูแลด้านสุขภาพโคนม

3.4 ผู้ปฏิบัติงานภายในฟาร์มต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี และต้องได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีว่าไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง

4. สุขภาพสัตว์

4.1 การป้องกันและควบคุมโรค

4.1.1 มีการทำเครื่องหมายประจำโคนมทุกตัวตามระบบการทำเครื่องหมายและขึ้นทะเบียนสัตว์แห่งชาติของกรมปศุสัตว์

4.1.2 การจัดการสุขภาพโคนม การใช้ยา และโปรแกรมวัคซีน อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

4.1.3 มีการป้องกันและการฆ่าเชื้อโรค ยานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้าฟาร์ม รวมถึงมีการจดบันทึกการผ่านเข้า-ออกฟาร์มของบุคคลภายนอกที่สามารถตรวจสอบได้

4.1.4 มีมาตรการควบคุมสัตว์พาหะ

4.1.5 ระบุแหล่งที่มาของโคนม การกักโรค และมีการตรวจรับรองสุขภาพโคนมที่นำเข้าฟาร์มใหม่

4.1.6 กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดการระบาด ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์

4.1.7 การจัดการซากโคนมให้อยู่ในดุลยพินิจของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มด้วยวิธีที่เหมาะสม ในกรณีของโคนมที่ตายจากการเกิดโรคระบาด ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาด

4.2 การบำบัดโรคสัตว์

4.2.1 ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มและเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9031 เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

4.2.2 การจัดเก็บวัคซีนหรือยาสัตว์ภายในฟาร์ม ให้เก็บรักษาตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม หรือคำแนะนำบนฉลาก เอกสารกำกับ และแบ่งสัดส่วนในการเก็บให้ชัดเจน

5. สวัสดิภาพสัตว์

ดูแลโคนมให้มีความเป็นอยู่ที่สบาย หากโคนม ป่วย บาดเจ็บ และพิการ ให้ปฏิบัติอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดการทรมานสัตว์

6. สิ่งแวดล้อม

6.1 ต้องมีการกำจัดขยะมูลฝอย ของเสีย และมูลโคนม ด้วยวิธีการที่เหมาะสมถูกต้อง สุขลักษณะ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

6.2 กรณีมีขยะติดเชื้อให้แยกทำลายและกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้องภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

6.3 มีการจัดการน้ำเสียจากฟาร์มอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

7. การบันทึกข้อมูล

7.1 ต้องมีการบันทึกข้อมูล ได้แก่ บันทึกด้านการผสมพันธุ์ การปรับปรุงพันธุ์ บันทึกการจัดการด้านอาหารสำหรับโคนม บันทึกการจัดการด้านสุขภาพ บันทึกการจัดการด้านการรีดนม ปริมาณ และคุณภาพน้ำนมดิบ บันทึกการทำความสะอาด การบำรุงรักษาโรงเรือน อุปกรณ์ และบันทึกด้านบุคลากร

7.2 ให้เก็บรักษาบันทึกข้อมูลเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562)

สิทธิประโยชน์ของฟาร์มโคนมที่ผ่านมาตรฐาน

1. การเคลื่อนย้ายโคนม ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมสามารถขออนุญาตเคลื่อนย้ายโคนมเข้าในเขตปลอดโรคระบาด หรือผ่านเขตปลอดโรคระบาดได้จากปศุสัตว์จังหวัด โดยปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการนำเข้า การเคลื่อนย้ายสัตว์ หรือซากสัตว์ภายในราชอาณาจักร

2. กรมปศุสัตว์จะจัดสรรวัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อยและโรคอื่นๆ ให้มีจำหน่ายอย่างเพียงพอ ตามปริมาณโคนมของฟาร์มโคนมมาตรฐาน

3. กรมปศุสัตว์จะให้บริการการทดสอบโรคแท้งติดต่อและวัณโรคในโคนม โดยไม่คิดมูลค่าสำหรับฟาร์มโคนมที่ได้มาตรฐาน

4. กรมปศุสัตว์จะให้บริการตรวจวินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์ โดยไม่คิดมูลค่าสำหรับตัวอย่างที่ส่งตรวจจากฟาร์มโคนมที่ได้มาตรฐาน (ระพีพงศ์, 2543)

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

แนวทางการศึกษา

เข้าร่วมอบรมการเป็นเกษตรกรที่ตีร่วมกับบุคลากรภายในฟาร์ม เก็บข้อมูลพื้นฐานของฟาร์ม เก็บข้อมูลการแก้ไขปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหา รวบรวม และเรียบเรียงแนวทางการพัฒนาของฟาร์ม

วิธีการเก็บข้อมูล

ใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) สังกัดแนวทางปฏิบัติ และร่วมลงมือปฏิบัติกับบุคลากรภายในชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด

ขั้นตอนการศึกษา

1. เก็บข้อมูลพื้นฐานของฟาร์ม
2. เก็บข้อมูลและแนวทางการแก้ไขปัญหา
3. รวบรวมและเรียบเรียงแนวทางในการพัฒนา
4. สรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียง และสรุป

บทที่ 4

ผลการศึกษา

แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องของการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนนุสสรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก
จำกัด สู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม

ข้อบกพร่องและวิธีการแก้ไขปัญหา

1. ลักษณะของฟาร์ม

ข้อบกพร่อง : ไม่มีประตูบริเวณทางเข้า-ออกของฟาร์ม ไม่มีป้ายหรือสัญลักษณ์แสดงข้อความเตือนไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าในฟาร์มก่อนได้รับอนุญาต รวมถึงไม่มีการจำกัดบุคคลเข้า-ออกในบริเวณที่เลี้ยงโคนม

วิธีการแก้ไขปัญหา : จัดทำประตูบริเวณทางเข้า-ออกของฟาร์มให้เรียบร้อย หากทางฟาร์มมีความจำเป็นที่จะต้องมีมากกว่า 1 ประตู ต้องลือคกุญแจสำหรับประตูที่ไม่ได้เปิดใช้งานให้เรียบร้อย จัดทำป้ายแสดงข้อความหรือสัญลักษณ์เตือนไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าในฟาร์มก่อนได้รับอนุญาต และต้องมีการจำกัดบุคคลเข้า-ออกในบริเวณที่เลี้ยงโคนม

(ก) ประตูที่ 1

(ข) ประตูที่ 2

ภาพที่ 1 ข้อบกพร่องของลักษณะของฟาร์ม

2. การจัดการด้านอาหารสำหรับโคนม

ข้อบกพร่อง : กระจกอบอาหารโคนมไม่ได้เก็บในห้องเก็บอาหาร ไม่มีแผงไม้รองข้างล่างของกระจกอบอาหารโคนม แมลง และสัตว์พาหะต่างๆ สามารถเข้าถึงอาหารโคนมได้ง่าย อาจทำให้อาหารของโคนมเกิดความชื้น ไม่สะอาด และสามารถเสื่อมสภาพลงได้

วิธีการแก้ไขปัญหา : ควรมีสถานที่เก็บอาหารโคนมแยกต่างหาก กรณีมีวัตถุดิบเป็นวิตามินควรเก็บไว้ในห้องปรับอากาศ ห้องเก็บอาหารโคนมต้องสามารถรักษาสภาพของอาหารโคนมไม่ให้เปลี่ยนแปลง สะอาด แห้ง ปลอดภัยจากแมลง และสัตว์พาหะต่างๆ ควรมีแผงไม้รองด้านล่างเพื่อไม่ให้กระจกอบอาหารโคนมสัมผัสกับพื้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2 ซ็อกบพร่องของการจัดการด้านอาหารสำหรับโคนม

3. การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

ซ็อกบพร่อง : ในบริเวณโรงเรือนสกปรกและมีการจอดยานพาหนะ ซึ่งจะเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค อีกทั้งยังทำให้เป็นพาหะของเชื้อโรคที่เข้าสู่ตัวโคนมได้ สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ และวัตถุอันตรายด้านปศุสัตว์ จัดเก็บไม่เหมาะสม

วิธีการแก้ไขปัญหา : ต้องทำความสะอาดและดูแลซ่อมแซมโรงเรือน รางอาหาร เครื่องมือ รวมถึงอุปกรณ์ต่างๆ ทุกวัน เพื่อความปลอดภัยต่อโคนมและปฏิบัติงาน ห้ามนำยานพาหนะมาจอดในบริเวณโรงเรือน สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ และวัตถุอันตรายด้านปศุสัตว์ ต้องจัดเก็บเป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ หากเสื่อมสภาพหรือใช้หมดแล้วต้องกำจัดให้ถูกวิธี

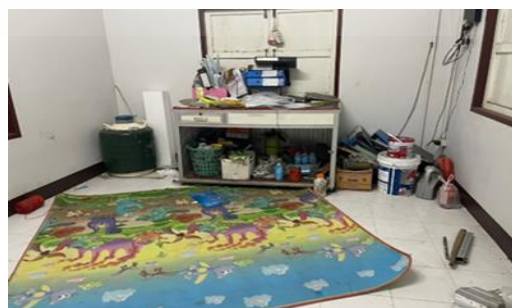
(ก) โรงเรือนพักแม่โครีดนม

(ข) รางอาหาร

(ค) บริเวณรีดนม

(ง) บริเวณเก็บสารเคมีและยาฆ่าเชื้อ

ภาพที่ 3 ซ็อกบพร่องของการทำความสะอาดและบำรุงรักษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การป้องกันและควบคุมโรค

ข้อบกพร่อง : ไม่มีการป้องกันและการฆ่าเชื้อโรคนานพาหะ อุปกรณ์ และบุคคล ก่อนเข้า-ออกฟาร์ม ไม่มีการจัดบันทึกการเข้า-ออกฟาร์ม และมีการนำยานพาหนะไปจอดในบริเวณ โรงเรือน

วิธีการแก้ไขปัญหา : ต้องมีการป้องกันหรือการฆ่าเชื้อโรคนานพาหะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้า-ออกฟาร์มทุกครั้ง โดยจะฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคนานพาหะ และอุปกรณ์ต่างๆ ทั้ง 2 ประตุ ส่วนบุคคลมีการฆ่าเชื้อโรคโดยการล้างมือ ให้เปลี่ยนรองเท้าบูท และจุ่มเท้าในอ่างที่มีน้ำยา ฆ่าเชื้อโรค ต้องจัดบันทึกสำหรับยานพาหนะ และบุคคลที่เดินทางเข้า-ออกฟาร์มทุกครั้ง จัดทำสถานที่ สำหรับจอดยานพาหนะให้บุคคลที่เข้ามาในฟาร์ม รวมถึงติดป้ายแสดงข้อความต่างๆ ให้ชัดเจน เช่น ป้ายบอกสถานที่จอดยานพาหนะและป้ายห้ามจอดยานพาหนะในโรงเรือน

(ก) ประตูฟาร์มที่ไม่มีการฆ่าเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม

(ข) อ่างจุ่มเท้าที่ไม่มีการใช้งาน

(ค) จอดยานพาหนะในโรงเรือน

(ง) ไม่มีอ่างล้างมือ

ภาพที่ 4 ข้อบกพร่องของการป้องกันและควบคุมโรค

5. การบำบัดโรคสัตว์

ข้อบกพร่อง : วัคซีนหรือยาสัตว์เก็บรักษาไม่ถูกต้อง ตั้งรวมกับอุปกรณ์อื่นๆ อยู่ไม่เป็นสัดส่วน

วิธีการแก้ไขปัญหา : วัคซีนหรือยาสัตว์ควรเก็บให้เป็นสัดส่วน เพื่อความสะดวกในการใช้งาน และไม่เก็บรวมกับอุปกรณ์อื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5 ซ็อกบกร่องของการบำบัดโรค

6. ขยะติดเชื้อ

ซ็อกบกร่อง : ขยะติดเชื้อ เช่น ขวดยา ขวดวัคซีน และเข็มฉีดยา มีการกำจัดหรือทำลายไม่ถูกวิธี

วิธีการแก้ไขปัญหา : นำขวดยา ขวดวัคซีน และเข็มฉีดยา ที่ต้องการกำจัดหรือทำลายส่งให้แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองตาแต้มกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง ตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

7. การบันทึกข้อมูล

ซ็อกบกร่อง : ไม่มีแบบบันทึกข้อมูลการเข้า-ออกฟาร์ม จึงทำให้มีการเข้า-ออกฟาร์มโดยไม่แจ้งวัตถุประสงค์

วิธีการแก้ไขปัญหา : จัดทำแบบบันทึกการเข้า-ออกฟาร์มของยานพาหนะ และบุคคล ด้านในมีข้อมูล ได้แก่ วัน/เดือน/ปี ชื่อ-สกุล ทะเบียนรถ เวลาเข้า-ออก และวัตถุประสงค์ในการเข้า-ออกฟาร์ม

ภาพที่ 6 ซ็อกบกร่องของการบันทึกข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการพัฒนาฟาร์มโคนมชุมชนนุสหรณโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ผู้ระบบมาตรฐานฟาร์ม ในการแก้ไขข้อบกพร่องและส่วนต่างๆ ที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การตรวจประเมินมาตรฐานสินค้า เกษตร (มกษ. 6402-2562)

1. องค์ประกอบของฟาร์ม

1.1 ทำเลที่ตั้งของฟาร์ม

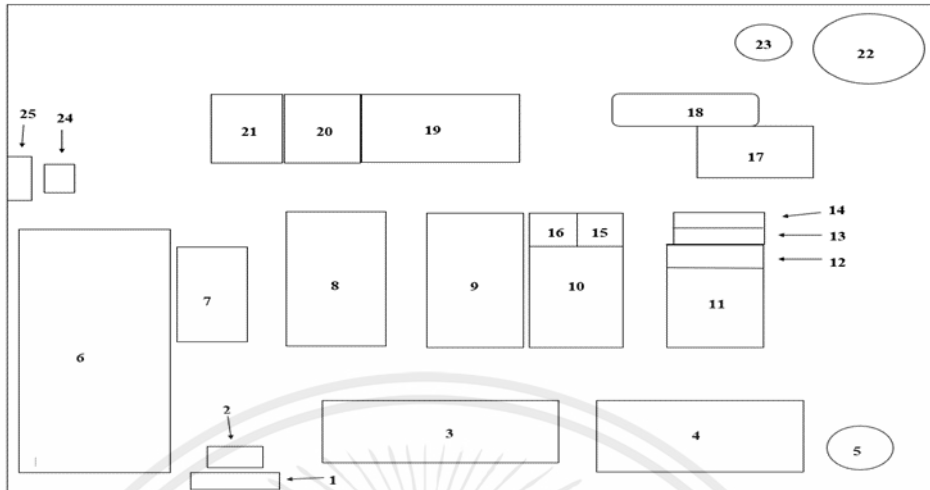
ฟาร์มโคนมชุมชนนุสหรณโคนมภาคใต้และตะวันตกตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม สำหรับการเลี้ยงโคนม มีการคมนาคมสะดวกต่อการขนส่งโคนม อาหารโคนม นำนมดิบ และอุปกรณ์ ต่างๆ ร่วมทั้งการขนถ่ายของเสียและขยะ โดยทำเลที่ตั้งฟาร์มไม่อยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนของ อันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ อีกทั้งยังตั้งบนทำเลที่ไม่มีน้ำท่วมขัง

ภาพที่ 7 ทำเลที่ตั้งของฟาร์มโคนมชุมชนนุสหรณโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ปี 2564

1.2 ผังและลักษณะของฟาร์ม

1.2.1 พื้นที่ของฟาร์มมีขนาดเพียงพอและเหมาะสมกับการเลี้ยงโคนม โดยฟาร์ม โคนมชุมชนนุสหรณโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด มีพื้นที่ทั้งหมด 20 ไร่ ซึ่งเพียงพอในการแบ่ง อาคารและโรงเรือนเป็นสัดส่วน ได้แก่ คอกโคขุน คอกโครุ่น คอกโคพักกรีด คอกโครีด คอกพักโคห้อง โรงรีดนม ห้องเก็บอาหารโคนม ห้องเก็บยา ห้องเก็บอุปกรณ์ โรงเก็บวัสดุดิบ บ้านพักคนงาน สำนักงานอาคารกักกัน แปลงหญ้า บ่อขยะ แหล่งสำรองน้ำ และบ่อพักน้ำเสีย ถนนในฟาร์มมีพื้นที่ เพียงพอในการขนส่งวัสดุดิบต่างๆ ได้สะดวก มีการแยกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพโคนม

ภาพที่ 8 ตัวอย่างผังฟาร์มโคนมชุมชนมสทสรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ปี 2564
หมายเหตุ หมายเลขในภาพที่ 8 แสดงถึงตำแหน่งภายในฟาร์ม ดังนี้

1. ประตูทางเข้าฟาร์มประตูที่ 1	14. ห้องเก็บอาหารชั้น
2. จุดฆ่าเชื้อโรคจุดที่ 1	15. ห้องเก็บยา
3. ลานจอดยานพาหนะ	16. คอกอนุบาลโคนม
4. อาคารสำนักงาน	17. บ้านพัก
5. แท็งก์น้ำ	18. บ่อปลา
6. แปลงหญ้า	19. โรงเก็บวัตถุดิบอาหารหยาบ
7. คอกพักโคห้อง	20. โรงเก็บปุ๋ยคอก
8. คอกพักโคขุน	21. โรงเก็บอุปกรณ์ต่างๆ
9. คอกพักโครุ่น	22. บ่อพักน้ำเสีย
10. คอกโคพักรีด	23. บ่อขยะ
11. คอกพักโครีด	24. จุดฆ่าเชื้อโรคจุดที่ 2
12. โรงรีดนม	25. ประตูทางเข้าฟาร์มประตูที่ 2
13. ห้องล้างและเก็บอุปกรณ์รีดนม	

1.2.2 มีทางเข้า-ออกแค่ทางเดียว แต่ฟาร์มโคนมชุมชนมสทสรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด จำเป็นที่จะต้องมืทางเข้า-ออกมากกว่า 1 ทาง จึงมีการนำประตูมาถัน รวมถึงติดป้ายบอกแสดงข้อความที่ชัดเจน หากมีประตูที่ไม่ได้ใช้งานจะมีการปิดให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันบุคคลและยานพาหนะภายนอกเข้าในฟาร์มโดยไม่ได้รับอนุญาต รวมถึงมีการจำกัดบุคคลเข้า-ออกในบริเวณที่เลี้ยงโคนม

(ก) ประตูทางเข้า-ออกฟาร์มประตูที่ 1
ภาพที่ 9 ประตูทางเข้า-ออกฟาร์ม

(ข) ประตูทางเข้า-ออกฟาร์มประตูที่ 2

1.3 โรงเรือน

1.3.1 โรงเรือนที่ขุมนุสกรรมโคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด สร้างด้วยเหล็กที่เป็นวัสดุคงทน แข็งแรง ง่ายต่อการทำความสะอาด ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคนและโคนม หลังคาของคอกห่างจากพื้นคอก 3 เมตร 50 เซนติเมตร และห่างจากพื้นปกติ 6 เมตร สามารถป้องกันความร้อนจากแสงแดดและฝนได้ คอกที่โคนมพักมีพื้นที่ 72 ตารางเมตร ต่อโคนม 18 ตัว ซึ่งเพียงพอต่อการที่โคนมจะนอนและกินอาหาร อีกทั้งยังสามารถเคลื่อนที่ได้อย่างอิสระ ไม่เป็นผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเครียดของโคนม

(ก) โรงเรือนที่ 1
ภาพที่ 10 โรงเรือนภายในฟาร์ม

(ข) โรงเรือนที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3.2 พื้นโรงรีดทำด้วยคอนกรีต ไม่ขัดมัน มีความลาดเอียง และมีร่องระบายน้ำลงสู่บ่อพักน้ำเสีย ป้องกันไม่ก่อให้เกิดแหล่งสะสมของเสียและแบคทีเรีย จึงสามารถลดการปนเปื้อนของสิ่งสกปรกเข้าสู่ให้นมดิบได้

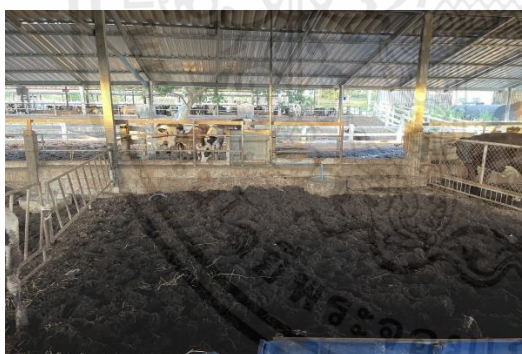

(ก) พื้นคอกรีด

(ข) ร่องระบายน้ำ

ภาพที่ 11 พื้นคอกรีดนม

1.3.3 พื้นโรงเรือนเป็นการเลี้ยงโคนมในหลุม พื้นชั้นแรกทำด้วยปูน แล้วมีการรองทับอีกชั้นด้วยขุยมะพร้าว ทำให้ไม่ลื่น ลดอาการบาดเจ็บของโคนมได้ หากพื้นมีความลื่นหรือลาดชันมากเกินไป อาจทำให้โคนมล้ม และเกิดอาการบาดเจ็บได้

ภาพที่ 12 พื้นคอกภายในฟาร์ม

1.3.4 รางอาหารและภาชนะบรรจุน้ำกินของโคนมในฟาร์ม ทำด้วยปูนซีเมนต์จึงง่ายต่อการทำความสะอาด มีปริมาณเพียงพอ อยู่ในที่ร่ม และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อโคนม รางอาหารยาว 80 เมตร กว้าง 80 เซนติเมตร และภาชนะบรรจุน้ำยาว 1 เมตร 20 เซนติเมตร สูง 80 เซนติเมตร

(ก) รางอาหาร
ภาพที่ 13 รางอาหารและน้ำ

(ข) ภาชนะบรรจุน้ำ

1.3.5 ซองบังคับโคนมจะใช้ซองรีดนมแทน เนื่องจากซองรีดนมมีความแข็งแรงและคงทน ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อโคนมและผู้ปฏิบัติงานในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ฉีดวัคซีน เจาะเลือด ถ่ายพยาธิ และรักษาโรค เป็นต้น

ภาพที่ 14 ซองบังคับโคนม

1.4 เครื่องมือและอุปกรณ์

1.4.1 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ภายในฟาร์ม มีเพียงพอต่อการใช้งานทั้งอุปกรณ์ในการทำความสะอาดฟาร์มและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรีดนม เช่น ถังนม เครื่องรีดนม และอุปกรณ์ทำความสะอาดเต้านม จะต้องมีการเก็บเป็นสัดส่วนเพื่อสะดวกต่อการใช้งาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ก) หัวรีดนม

(ข) อุปกรณ์ทำความสะอาด

(ค) ถังนม

(ง) ผ้าเช็ดเต้านม

ภาพที่ 15 เครื่องมือและอุปกรณ์

1.4.2 ภายในฟาร์มติดตั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ในการรีดนมที่ถูกต้อง ก่อนรีดควรมีการเช็ดป้ลมอย่างน้อย 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และควรเช็ดอุปกรณ์รีดนมก่อนรีดเสมอ เพื่อลดอาการบาดเจ็บของเต้านม หากเต้านมมีอาการบาดเจ็บก็อาจจะสูญเสียน้ำนมดิบ และโคนมจะเป็นเต้านมอีกเสบได้

1.4.3 อุปกรณ์หรือภาชนะที่เกี่ยวข้องกับการรีดนมและขนส่งน้ำนมดิบของฟาร์ม สะดวกต่อการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรค อุปกรณ์และภาชนะที่สัมผัสกับน้ำนมดิบ เช่น ยางไถเนอร์ ถ้วยรวมนม ระบบท่อ สายยาง ภาชนะรองรับน้ำนมดิบ และภาชนะขนส่งน้ำนมดิบ เป็นวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับน้ำนมดิบ ไม่เป็นสนิม สามารถบำรุงรักษา และทำความสะอาดได้ง่าย

ภาพที่ 16 อุปกรณ์หรือภาชนะที่เกี่ยวข้องกับการรีดนม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การจัดการฟาร์มโคนม

2.1 มีแบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในฟาร์มของแต่ละวันที่ชัดเจน

2.1.1 แบบบันทึกการจัดการพันธุ์ประวัติ

ภาพที่ 17 สมุดบันทึกพันธุ์ประวัติ

2.1.2 แบบฟอร์มบันทึกการปฏิบัติงานภายในฟาร์ม ได้แก่ การผสมพันธุ์ การปรับปรุงพันธุ์โคนม การจัดการด้านอาหารสำหรับโคนม การจัดการด้านสุขภาพ การทำความสะอาด การจัดการขยะ และมูลโคนม

บันทึกการปฏิบัติงาน

ชื่อฟาร์ม โครงการวิบูลย์ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ที่ตั้งฟาร์ม 188 หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาทอง อำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
หมายเลข กษ. _____

ภาพที่ 18 สมุดบันทึกการปฏิบัติงาน

2.1.3 แบบบันทึกการจัดการการรีดนมและนํ้านมดิบ

บันทึกปริมาณนํ้านม

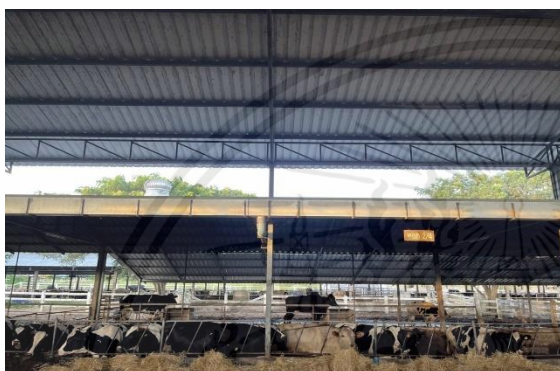
ชื่อฟาร์ม โครงการวิบูลย์ อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ที่ตั้งฟาร์ม 188 หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาทอง อำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
หมายเลข กษ. _____

ภาพที่ 19 สมุดบันทึกปริมาณนํ้านมดิบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 การจัดการอาหารโคนม

2.2.1 จัดให้มีอาหารเพียงพอและเหมาะสมของโคนมในแต่ละช่วง สารอาหารที่โคนมจะได้รับเพียงพอต่อผลผลิตของน้ำนมดิบ การเจริญเติบโต และความสมบูรณ์ ในโคสาวและโคพักรีดให้อาหารหยาบ คือ ฟาง ส่วนอาหารข้นให้เป็นอาหารเบอร์ 13 ของชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ให้วันละ 2 รอบ เช้า-บ่าย ในส่วนของแม่โครีดนมให้อาหารสูตรสำเร็จ (Total Mixed Ration: TMR) อาหารข้นจะเป็นเบอร์ 18 ของทางชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ซึ่งให้วันละ 2 รอบ เช้า-บ่าย เช่นเดียวกัน

(ก) โคนมกินอาหารหยาบ

(ข) โคนมกินอาหารข้น

ภาพที่ 20 การกินอาหารของโคนม

2.2.2 ทางฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ใช้อาหารสำเร็จรูปซึ่งผลิตขึ้นมาเอง มีมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ และมีการตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมทางกายภาพอย่างถูกต้อง ในการรับอาหารมาให้โคนมแต่ละครั้งจะมีการตรวจคุณภาพทางกายภาพเบื้องต้นทุกครั้ง หากมีสิ่งผิดปกติ เช่น ฉีกขาดหรือชำรุด จะส่งกลับทันที

ภาพที่ 21 การตรวจสอบคุณภาพอาหารทางกายภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.3 อาหารสูตรสำเร็จ (Total Mixed Ration: TMR) ที่โคนมใช้กินภายในฟาร์มผลิตจาก Feed Center ของชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ซึ่งมีการส่งออกขายให้เกษตรกรเพื่อช่วยลดต้นทุนในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร และเพื่อให้โคนมมีผลผลิตสูงขึ้น น้มนมดิบดีขึ้น และคุณภาพโคนมดีขึ้น (ศิริรัตน์, 2558)

ภาพที่ 22 อาหารสูตรสำเร็จ (Total Mixed Ration: TMR)

2.2.4 ทางฟาร์มมีห้องเก็บอาหารชั้นที่ปลอดภัย มีลวดตาข่ายกันเพื่อป้องกันแมลงและสัตว์พาหะ มีหลังคาป้องกันแดด มีระบายอากาศทำให้อากาศถ่ายเทสะดวก และมีพาเลทไม้รองอาหารไม่ให้ภาชนะบรรจุอาหารชั้นสัมผัสกับพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน ความชื้น และการเสื่อมสภาพของอาหาร

ภาพที่ 23 ห้องเก็บอาหารชั้นที่ปลอดภัย

2.3 การจัดการการใช้น้ำในฟาร์ม

2.3.1 น้ำสำหรับโคนมที่ใช้อินในฟาร์ม ใช้เป็นน้ำบาดาล ซึ่งสะอาดมีคุณภาพน้ำที่ดี มีปริมาณเพียงพอต่อโคนมทุกตัวในฟาร์ม และไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพโคนมในฟาร์ม

ภาพที่ 24 น้ำที่โคนมใช้กิน

2.3.2 น้ำที่ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ใช้ทำความสะอาดเต้านมและอุปกรณ์รีดนม เป็นน้ำบาดาล สะอาด ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำนมดิบ

ภาพที่ 25 น้ำที่ใช้ในการล้างเต้านม

2.4 การจัดการการรีดนมและการขนส่ง

2.4.1 ในการเตรียมแม่โคนมก่อนรีด การรีดนม และการขนส่ง มีการปฏิบัติถูกต้องตามสุขลักษณะที่ดี มีขั้นตอนดังนี้

- การเตรียมแม่โคนมก่อนรีด เริ่มจากล้างทำความสะอาดขาและกีบ จากนั้นทำความสะอาดเฉพาะเต้านม เพื่อป้องกันน้ำจากตัวโคนมไหลเข้าไปในกระบอกรีดนมในขณะที่รีดนม เช็ดเต้านมด้วยผ้าจุ่มคลอรีน 1 ครั้ง เช็ดเต้านมด้วยผ้าแห้งซ้ำอีก 1 ครั้ง ให้สะอาด รีดนมทิ้ง 4 เต้า ออกเพื่อดูลักษณะของน้ำนมดิบ และควรตรวจคุณภาพน้ำนมดิบด้วยน้ำยาซีเอ็มที (California

Mastitis Test: CMT) อย่างน้อย 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง หากพบว่าโคนมตัวไหนเป็นเต้านมอักเสบทางฟาร์มจะไม่ส่งจำหน่ายน้ำนมดิบของโคนมตัวนั้นให้กับศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบ

- การรีดนม หากโคนมตัวไหนที่ใช้ยาทางฟาร์มจะไม่ส่งจำหน่ายน้ำนมดิบของโคนมตัวนั้นให้กับศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบ จนกว่าโคนมตัวนั้นจะพ้นระยะเวลาการหยุดยา

- ทางฟาร์มมีการรีดนมด้วยเครื่องรีดนมอย่างถูกต้องและถูกสุขลักษณะ มีผู้เชี่ยวชาญในการรีดนม จะรีดนมวันละ 2 ครั้ง คือ เช้า 05.30 – 07.30 น. และบ่าย 15.30 – 17.30 น. ในระหว่างการรีดนมจะต้องป้องกันการปนเปื้อนจากฝุ่นต่างๆ หรือมูลจากโคนม

- หลังจากรีดนมเสร็จจะใช้น้ำยาจุ่มเต้านมทั้ง 4 เต้า ทุกครั้ง เพื่อลดการอักเสบหรือเกิดการบาดเจ็บของเต้านม ทั้ง 4 เต้า

- มีการจดบันทึกปริมาณน้ำนมดิบที่รีดได้ทั้งเช้าและเย็น เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- การขนส่งน้ำนมดิบ ทางฟาร์มจะส่งน้ำนมดิบไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบให้เร็วที่สุด เพราะจุลินทรีย์ในน้ำนมดิบสามารถเพิ่มจำนวนได้อย่างรวดเร็วภายใต้อุณหภูมิปกติ ไม่ควรวางตากแดด ผู้ส่งน้ำนมดิบต้องปฏิบัติตามสุขลักษณะที่ดี ควรขยับยานพาหนะด้วยความเร็วอย่างสม่ำเสมอ หลังจากส่งนมเสร็จแล้วควรล้างถังนมทันที เพื่อป้องกันการเกิดคราบฝังแน่น รวมถึงจะเป็นการเพิ่มจุลินทรีย์ในน้ำนมดิบด้วย และต้องเก็บถังนมไว้ในที่แห้งสะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสัตว์พาหะ หรือฝุ่นละอองต่างๆ (กัญญา, 2559)

2.5 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

2.5.1 โรงเรือน เครื่องมือ และอุปกรณ์ มีการทำความสะอาดทุกวัน เช่น กวาดพื้นโรงเรือนเพื่อไม่ให้เป็นที่สะสมของแบคทีเรีย เครื่องมือและอุปกรณ์ที่สัมผัสกับน้ำนมดิบมีการทำความสะอาดทุกครั้งหลังจากใช้งานเสร็จ มีการตรวจสอบอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบการรีดนมอย่างสม่ำเสมอให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมพร้อมใช้งาน เพื่อป้องกันการบาดเจ็บของเต้านมในระหว่างการรีดนม มีการตรวจสอบซ่อมบำรุงโรงเรือน เครื่องมือ และอุปกรณ์ ให้อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์

(ก) ทำความสะอาดโรงเรือน

(ข) ล้างอุปกรณ์รีดนม

ภาพที่ 26 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.2 การใช้สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายด้านการปศุสัตว์ ใช้ตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ซึ่งผลิตภัณฑ์มีการขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์หรือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีการจัดเก็บเป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันการนำภาชนะบรรจุกลับมาใช้ใหม่ หากเสื่อมสภาพจะมีการกำจัดอย่างถูกวิธี

3. บุคลากร

3.1 มีจำนวนบุคลากรเหมาะสมกับจำนวนโคนม มีการจัดแบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

ทางฟาร์มมีจำนวนบุคลากรเหมาะสมกับจำนวนโคนมที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยมีสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มจำนวน 1 คน สัตวบาลประจำฟาร์มจำนวน 2 คน คนรีดนม และคนเลี้ยงโคนมจำนวน 3 คน

3.2 ผู้ประกอบการและบุคลากรที่เลี้ยงโคนมต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เลี้ยงโคนมอย่างถูกต้อง

ผู้ประกอบการหรือบุคลากรได้มีการฝึกอบรมอยู่บ่อยครั้ง เพื่อให้สามารถเลี้ยงโคนมได้อย่างถูกต้อง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีการเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง และมีความรู้ในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ เป็นต้น

ภาพที่ 27 การฝึกอบรมและให้ความรู้

3.3 มีสัตวแพทย์ที่ได้รับใบรับรองเป็นผู้ควบคุมฟาร์มกำกับดูแลด้านสุขภาพโคนม ฟาร์มมีสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์ และได้ใบรับรองเป็นสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มจากกรมปศุสัตว์

ภาพที่ 28 ใบรับรองสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

3.4 ผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มต้องมีสุขภาพลักษณะส่วนบุคคลที่ดี และได้รับการตรวจสอบสุขภาพประจำปีว่าไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง

ผู้ปฏิบัติงานภายในฟาร์มทุกคน มีการตรวจสอบสุขภาพประจำปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มไม่เป็นโรคติดต่อ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อก่อโรคจากผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มสู่โคนมที่เลี้ยง และผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องมีสุขภาพลักษณะที่ดี

4. สุขภาพสัตว์

4.1 การป้องกันและควบคุมโรค

4.1.1 ทางฟาร์มมีการทำเครื่องหมายประจำตัวโคนมทุกตัว คือ การติดเบอร์หู เพื่อเป็นประโยชน์ในการระบุตัวโคนมอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้ตรวจสอบคัดกรองโคนมภายในฟาร์ม อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงข้อมูลให้กับหน่วยงานอื่นๆ ใช้ประโยชน์ได้

ภาพที่ 29 การติดเบอร์หู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 ในการจัดการด้านสุขภาพของโคนม การใช้ยา และโปรแกรมวัคซีน จะอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม มีการตรวจสอบโรคในโคนมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และมีโปรแกรมการทำวัคซีนต่างๆ เพื่อป้องกันโรคระบาดที่สำคัญ

4.1.3 ทางฟาร์มมีการป้องกันและฆ่าเชื้อโรคนานพาหะ อุปกรณ์ และบุคคล ก่อนเข้าฟาร์มทุกครั้ง โดยมีการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคทั้ง 2 ประตู ก่อนเข้าฟาร์ม ส่วนบุคคลมีการฆ่าเชื้อโรคโดยการล้างมือ มีรองเท้าบูทให้เปลี่ยน และจุ่มเท้าในอ่างที่มีน้ำยาฆ่าเชื้อโรค อีกทั้งยังมีการจดบันทึกสำหรับยานพาหนะและบุคคล ที่เดินทางเข้า-ออกฟาร์มทุกครั้ง และต้องจอดในสถานที่ที่ฟาร์มกำหนดไว้ให้

(ก) พ่นฆ่าเชื้อโรคนานพาหะ

(ข) ฆ่าเชื้อโรคบุคคล

(ค) สถานที่จอดยานพาหนะ
ภาพที่ 30 การป้องกันและฆ่าเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์ม

บันทึกการเข้า-ออกฟาร์ม

ชื่อฟาร์ม ไร่องานวัวหลุม อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่ตั้งฟาร์ม 188 หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาอบ อำเภอสามร้อยยอด

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลข กข.

(ง) บันทึกการเข้า-ออกฟาร์ม

4.1.4 มีการทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงการตัดหญ้าเพื่อป้องกันการเพาะพันธุ์ของแมลงพาหะและเชื้อโรคต่างๆ พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ทำความสะอาดคอก พื้นโรงรีดนม และโรงเรือนอยู่บ่อยครั้ง

(ก) การตัดหญ้า

(ข) กวาดขยะ

(ค) กวาดมูลโคนม

(ง) พ่นฆ่าเชื้อโรคบริเวณคอก

ภาพที่ 31 การป้องกันการเพาะพันธุ์ของแมลงพาหะและเชื้อโรคต่างๆ

4.1.5 โคนมที่เข้ามาใหม่ภายในฟาร์ม จะระบุแหล่งที่มาและมีการกักโรคที่ฟาร์มเป็นเวลา 14 วัน รวมถึงมีการตรวจรับรองสุขภาพโคนมที่เข้ามาใหม่จากกรมปศุสัตว์

4.1.6 หากเกิดโรคระบาด ทางฟาร์มจะปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ และตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์อย่างเคร่งครัด

4.1.7 หากโคนมตายภายในฟาร์มจากโรคระบาด ทางฟาร์มจะทำการฝังบริเวณนอกฟาร์ม ซึ่งเป็นพื้นที่ของชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ที่แยกห่างจากตัวฟาร์มออกไปประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นพื้นที่เฉพาะสำหรับการกำจัดซาก และมีการฆ่าเชื้อโรคโดยการโรยปูนขาว เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อโรคและไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

ภาพที่ 32 การกำจัดซากที่เกิดจากโรคระบาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 การบำบัดโรค

4.2.1 การบำบัดโรคโคนมในฟาร์ม จะอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ตั้งแต่การตรวจวินิจฉัย ออกใบสั่งยา รักษาโรค การใช้ยา การกำหนดระยะหยุดยา และป้องกันการเกิดซ้ำ โดยปฏิบัติตามข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

4.2.2 ทางฟาร์มเก็บยารักษาสัตว์และวัคซีนเป็นสัดส่วนตามชนิดของยา จัดอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม ปลอดภัย และสะดวกในการใช้งาน โดยทำตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

ภาพที่ 33 ตู้เก็บยารักษาสัตว์ภายในฟาร์ม

5. สวัสดิภาพสัตว์

ดูแลโคนมในฟาร์มให้มีความเป็นอยู่ที่สบายหากโคนมป่วย บาดเจ็บ หรือพิการจะทำการแยกออกมาดูแลรักษาอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้โคนมเกิดความทรมาน

ภาพที่ 34 การดูแลรักษาโคนมที่บาดเจ็บ

6. สิ่งแวดล้อม

6.1 กำจัดหรือจัดการขยะมูลฝอย ของเสีย และมูลโคนม ด้วยวิธีการที่เหมาะสม และถูกสุขลักษณะ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ทางฟาร์มมีการกำจัดขยะและของเสียต่างๆ โดยทิ้งลงบ่อขยะ ในส่วนของมูลโคนม ทางฟาร์มจะนำไปทำเป็นปุ๋ยคอก เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และไม่เป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคต่างๆ

(ก) บ่อขยะ

(ข) ปุ๋ยคอก

ภาพที่ 35 การจัดการขยะมูลฝอยและมูลโคนม

6.2 กรณีมีขยะติดเชื้อ ให้แยกทำลายและกำจัดโดยวิธีที่ถูกต้องภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

ทางฟาร์มจะนำขยะติดเชื้อหรือขยะอันตราย เช่น ขวดยา ขวดวัคซีน และเข็มฉีดยา ส่งให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองตาแต่มกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง ตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม

6.3 มีการจัดการน้ำเสียจากฟาร์มอย่างถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม น้ำเสียภายในฟาร์มจะระบายออกสู่บ่อกักน้ำเสียของฟาร์ม เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อโรคกระจายสู่สิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 36 บ่อกักน้ำเสียของฟาร์ม

ตารางที่ 1 สรุปการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด

ข้อกำหนดในการประเมิน	มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6402-2562)	ผลการประเมิน ครั้งที่ 1
1. องค์ประกอบฟาร์ม		
1.1 สถานที่ตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการคมนาคมสะดวกต่อการขนส่ง - ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ 	ผ่าน
1.2 ฝั่งและลักษณะของฟาร์ม	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ของฟาร์มมีขนาดเพียงพอในการเลี้ยงโคนม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของโคนม และสิ่งแวดล้อม - มีการวางผังฟาร์มที่ดี จัดพื้นที่ของแต่ละกิจกรรมแยกเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน รวมทั้งแยกพื้นที่เลี้ยงโคนมออกจากที่พักอาศัย เพื่อให้สามารถป้องกันการปนเปื้อนได้ - ควรมีประตูทางเข้า-ออกฟาร์มโคนมทางเดียว - มีป้ายแสดงข้อความเตือนไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าก่อนได้รับอนุญาต - มีการจำกัดการเข้า-ออกของบุคคลในบริเวณที่เลี้ยงโคนม 	ไม่ผ่าน
1.3 โรงเรือน	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องสร้างด้วยวัสดุที่คงทน แข็งแรง ง่ายต่อการทำความสะอาด บำรุงรักษา มีหลังคา แสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก และภายในโรงเรือนไม่มีส่วนยื่นที่แหลมคม ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานและโคนม - โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงต้องมีพื้นที่เพียงพอกับจำนวนของโคนม - พื้นโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงโคนมและรีดนมต้องเรียบ ไม่มีสิ่ง ระบายน้ำได้ดี สามารถทำความสะอาดได้ง่าย และปฏิบัติงานได้สะดวก 	ผ่าน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อกำหนดในการประเมิน	มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6402-2562)	ผลการประเมิน ครั้งที่ 1	แนวทางในการพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง
	<ul style="list-style-type: none">- รางหรือภาชนะใส่อาหารและน้ำของโคนม ต้องมีเพียงพอกับขนาด อายุ และจำนวนของโคนม ซึ่งควรวางอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม รวมถึงทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อโคนม- มีของบังคับสัตว์เพื่อความสะอาด ความปลอดภัยแก่ผู้ปฏิบัติงาน และไม่เป็นอันตรายกับโคนม กรณีไม่มีของบังคับสัตว์ให้ใช้ของรีดนมแทนได้		
1.4 เครื่องมือและอุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none">- มีเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอต่อการรีดนม รวมถึงการปฏิบัติงานภายในฟาร์ม- มีสถานที่เก็บเครื่องมือและอุปกรณ์เป็นสัดส่วนเหมาะสม รวมถึงสะดวกในการปฏิบัติงาน- ติดตั้งหรือเลือกใช้เครื่องรีดนมให้ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ- อุปกรณ์หรือภาชนะที่เกี่ยวข้องกับการรีดนมและการขนนํ้านมดิบ ต้องสะดวกในการทำความสะอาด	ผ่าน	-
2. การจัดการฟาร์ม	<ul style="list-style-type: none">2.1 มีเอกสารหรือหลักฐานที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในฟาร์ม	ผ่าน	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อกำหนดในการประเมิน	มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6402-2562)	ผลการประเมินครั้งที่ 1	แนวทางในการพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง
2.2 การจัดการด้านอาหารสำหรับโคนม	<ul style="list-style-type: none"> - มีอาหารเพียงพอเหมาะสมกับความต้องการของโคนมในแต่ละช่วง - กรณีใช้อาหารสำเร็จรูป ต้องมีคุณภาพ มีมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ และมีการตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมทางกายภาพเบื้องต้น - กรณีผสมอาหารเอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ และมีกระบวนการผสมอาหารอย่างถูกต้องลักษณะ - การผสมหรือเติมยาสัตว์ในอาหารและน้ำ ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม และเก็บอาหารตั้งกล่าวแยกออกจากอาหารทั่วไป - มีสถานที่เก็บอาหารโคนมที่สามารถป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมสภาพของอาหารโคนมได้ 	ไม่ผ่าน	<ul style="list-style-type: none"> - ทางฟาร์มมีห้องเก็บอาหารชั้นที่ปลอดภัย มีลวดตาข่ายกันป้องกันแมลงและสัตว์พาหะ มีหลังคาป้องกันแดด และมีรั้วระบายอากาศทำให้อากาศถ่ายเทสะดวก - มีการใช้พาเลทไม่รองอาหารไม่ให้ภาชนะบรรจุอาหารโคนมสัมผัสกับพื้น ช่วยป้องกันการปนเปื้อนและการเสื่อมสภาพของอาหารโคนม
2.3 การจัดการน้ำใช้ภายในฟาร์ม	<ul style="list-style-type: none"> - นำน้ำสำหรับให้โคนมกินต้องมีปริมาณเพียงพอและสะอาด - น้ำที่ใช้ภายในฟาร์มต้องสะอาดเพียงพอเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ในการใช้ 	ผ่าน	-
2.4 การจัดการการรีดนมและการขนส่งน้ำนมดิบ	<ul style="list-style-type: none"> - การเตรียมโคนมก่อนรีด การรีดนม และการขนส่งน้ำนมดิบ ปฏิบัติให้ถูกต้อง - ควบคุมตรวจคุณภาพน้ำนมดิบ อย่างน้อย 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง - หากใช้ยากับโคนมต้องพ้นระยะหยุดยาก็ก่อนถึงจะจำหน่ายได้ - มีผู้เชี่ยวชาญในการรีดนม ใช้เครื่องมืออย่างถูกต้อง และถูกสุขลักษณะ - ผู้ส่งน้ำนมดิบต้องปฏิบัติตามสุขลักษณะที่ดี และหลังจากส่งนมเสร็จต้องล้างถังนมทันที 	ผ่าน	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อกำหนดในการประเมิน	มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6402-2562)	ผลการประเมิน ครั้งที่ 1	แนวทางในการพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง
2.5 ทำความสะอาดและบำรุงรักษา	<p>โรงเรือน เครื่องมือ และอุปกรณ์ จะต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ</p> <p>- บำรุงรักษาโรงเรือน เครื่องมือ และอุปกรณ์ ให้อยู่ในสภาพดี มีความปลอดภัยต่อโคนม และมีความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงาน</p> <p>- สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ และวัตถุอันตรายต่าง ๆ ที่ใช้ในการต่าง ๆ ให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ต้องใช้ตามคำแนะนำวิธีใช้ของฉลาก หรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม และเก็บเป็นสัดส่วน</p>	ไม่ผ่าน	<p>- ทำความสะอาดและดูแลเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ทุกวัน</p> <p>- มีบริเวณสำหรับจัดขยะมูลฝอย</p> <p>- สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ และวัตถุอันตรายต่าง ๆ เก็บใส่ภาชนะที่ปิดสนิท</p>
3. บุคลากร			
3.1 จำนวนบุคลากรภายในฟาร์ม	<p>- มีจำนวนบุคลากรเหมาะสมกับจำนวนโคนมที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่ และความรู้ที่เพียงพอในแต่ละส่วนอย่างชัดเจน</p>	ผ่าน	-
3.2 ผู้ประกอบการหรือบุคลากรที่เลี้ยงโคนมต้องมีความรู้ ได้รับความรู้ ได้รับความรู้ และได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อการเลี้ยงโคนมอย่างถูกต้อง	<p>- ผู้ประกอบการหรือบุคลากรที่เลี้ยงโคนมต้องมีความรู้ ได้รับความรู้ ได้รับความรู้ และได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อการเลี้ยงโคนมอย่างถูกต้อง</p>	ผ่าน	-
3.3 สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม	<p>- มีสัตวแพทย์ที่รับรับรองเป็นผู้ควบคุมฟาร์มกำกับดูแลด้านสุขภาพโคนม</p>	ผ่าน	-
3.4 ผู้ปฏิบัติงาน	<p>- ผู้ปฏิบัติงานภายในฟาร์มต้องมีสุขภาพดี ส่วนบุคคลที่ดี ต้องได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อย 1 ครั้ง ต่อปี ว่าเป็นโรคติดต่อร้ายแรง และมีใบรับรองแพทย์</p>	ผ่าน	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อกำหนดในการประเมิน	มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6402-2562)	ผลการประเมินครั้งที่ 1
4. สุขภาพสัตว์		
4.1 การป้องกันและควบคุมโรค	<p>- มีการทำเครื่องหมายประจำโคนมทุกตัว ตามระบบการทำเครื่องหมาย และขึ้นทะเบียนสัตว์แห่งชาติของกรมปศุสัตว์</p> <p>- การจัดการสุขภาพโคนม การใช้ยา และโปรแกรมวัคซีน อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม</p> <p>- มีการป้องกันหรือการฆ่าเชื้อโรคนานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้าออกฟาร์ม รวมถึงจุดบันทึกการเข้า-ออกฟาร์มทุกครั้ง</p> <p>- มีมาตรการควบคุมสัตว์พาหะ</p> <p>- ระบุแหล่งที่มาของโคนม การกักโรค และมีการตรวจรับรองสุขภาพโคนมที่นำเข้าฟาร์มใหม่</p> <p>- กรณีหากเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดการระบาด ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์</p> <p>- การจัดการซากโคนมให้อยู่ในดุลยพินิจของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มด้วยวิธีที่เหมาะสม หากมีโคนมที่ตายจากการเกิดโรคระบาด ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาด</p>	<p>ไม่ผ่าน</p> <ul style="list-style-type: none">- ฟาร์มมีการป้องกันและฆ่าเชื้อโรคนานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้าฟาร์มทุกครั้ง- ฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคนานพาหนะและอุปกรณ์ทั้ง 2 ประตุ- บุคคลฆ่าเชื้อโรคโดยการล้างมือ ให้เปลี่ยนรองเท้าบูท และจุ่มเท้าในอ่างที่มีน้ำยาฆ่าเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม- จุดบันทึกสำหรับยานพาหนะและบุคคล ที่เดินทางเข้า-ออกฟาร์มทุกครั้ง- จัดสรรพื้นที่สำหรับจอดยานพาหนะให้บุคคลที่เข้ามาในฟาร์ม รวมถึงติดป้ายแสดงข้อความต่างๆ ให้ชัดเจน ได้แก่ ป้ายบอกสถานที่จอดยานพาหนะและป้ายห้ามจอดยานพาหนะในโรงเรือน
4.2 การบำบัดโรคสัตว์	<p>- ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม</p> <p>- วัคซีนหรือยาสัตว์ ให้เก็บรักษาตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ค่าแนะนำบนฉลาก และแบ่งสัดส่วนในการเก็บให้ชัดเจน</p>	<p>ไม่ผ่าน</p> <ul style="list-style-type: none">- เก็บวัคซีนหรือยาสัตว์เป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสม จะไม่เก็บรวมกับอุปกรณ์อื่นๆ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อกำหนดในการประเมิน	มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 6402-2562)	ผลการประเมิน ครั้งที่ 1	แนวทางในการพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง
5. สวัสดิภาพสัตว์			
5.1 การดูแลโคนม	- ดูแลโคนมให้มีความเป็นอยู่ที่สบาย ทากโคนม ป่วย บาดเจ็บ และพิการ ให้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการทรมานสัตว์	ผ่าน	-
6. สิ่งแวดล้อม			
6.1 การกำจัดของเสีย	- มีการกำจัดขยะมูลฝอย ของเสีย และมูลโคนม ด้วยวิธีการที่เหมาะสม ถูกลักษณะ	ผ่าน	-
6.2 ขยะติดเชื้อ	- หากมีขยะติดเชื้อ เช่น ขวดยา ขวดวัคซีน และเข็มฉีดยา ให้แยกทำลายหรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง ภายใต้อาณัติของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม	ไม่ผ่าน	- ขวดยา ขวดวัคซีน และเข็มฉีดยา ที่ต้องการกำจัด จะส่งให้แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองตาแต่ม กำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง
6.3 นำเสียจากฟาร์ม	- จัดการนำเสียจากฟาร์มอย่างเหมาะสม เพื่อให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	ผ่าน	-
7. การบันทึกข้อมูล			
7.1 บันทึกข้อมูล	- มีแบบบันทึกด้านการผสมพันธุ์ บันทึกการปรับปรุงพันธุ์ บันทึกการจัดการด้านอาหารสัตว์โคนม บันทึกการจัดการด้านสุขภาพ บันทึกการจัดการด้านความสะอาด การบำรุงรักษาโรงเรือน และอุปกรณ์ บันทึกด้านบุคลากร และบันทึกการเข้า-ออกฟาร์ม	ไม่ผ่าน	- มีแบบบันทึกของยานพาหนะและบุคคล ที่เดินทางเข้า-ออกฟาร์มทุกครั้ง ด้านในมีข้อมูล วัน/เดือน/ปี ชื่อ-สกุล ทะเบียนรถ เวลาเข้า-ออก และวัตถุประสงค์ในการเข้า-ออกฟาร์ม
7.2 การเก็บรักษาบันทึกข้อมูล	- เก็บรักษาแบบบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 3 ปี	ผ่าน	-

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและวิจารณ์ผล

จากการถอดบทเรียนในครั้งนี้สรุปได้ว่าในการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม พบมีข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข 7 อย่าง ดังนี้ 1) ลักษณะของฟาร์ม ไม่มีประตูบริเวณทางเข้า-ออกของฟาร์ม ไม่มีป้ายข้อความเตือนไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าในฟาร์มก่อนได้รับอนุญาต และไม่มีกักตุนบุคคลเข้า-ออกในบริเวณที่เลี้ยงโคนม 2) การจัดการด้านอาหารสำหรับโคนม ไม่เก็บอาหารโคนมไว้ในห้องเก็บอาหาร และไม่มีแผงไม้รองด้านล่างของกระสอบอาหารโคนม 3) การทำความสะอาดและบำรุงรักษา โรงเรือนมีความสกปรก 4) การป้องกันและควบคุมโรค ไม่มีการฆ่าเชื้อโรคของยานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้า-ออกฟาร์ม รวมถึงมีการนำยานพาหนะไปจอดในบริเวณโรงเรือน 5) การบำบัดโรคสัตว์ สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ วัตถุอันตรายด้านปศุสัตว์ วัคซีน และยาสัตว์ เก็บรักษาไม่ถูกต้อง 6) ขยะติดเชื้อ เช่น ขวดยา ขวดวัคซีน และเข็มฉีดยา กำจัดหรือทำลายไม่ถูกวิธี 7) การบันทึกข้อมูล ไม่มีแบบบันทึกการเข้า-ออกฟาร์ม ทางฟาร์มจึงได้แก้ไขและพัฒนาข้อบกพร่องดังกล่าวโดยมีแนวทาง ดังนี้ 1) ทำประตูบริเวณทางเข้า-ออกฟาร์ม ล็อคประตูที่ไม่ได้ใช้งาน ติดป้ายแสดงข้อความห้ามบุคคลภายนอกเข้าก่อนได้รับอนุญาต และกักตุนบุคคลเข้า-ออกในบริเวณที่เลี้ยงโคนม 2) จัดเก็บอาหารโคนมไว้ในห้องเก็บอาหารที่ปลอดภัยจากสัตว์พาหะต่างๆ และใช้พาเลทไม้วางรองกระสอบอาหารของโคนมไว้ 3) ทำความสะอาดและดูแลซ่อมแซมโรงเรือน รางอาหาร เครื่องมือ รวมถึงอุปกรณ์ต่างๆ ทุกวัน 4) จัดทำระบบฆ่าเชื้อโรคของยานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้า-ออกฟาร์ม มีสถานที่สำหรับจอดยานพาหนะ รวมถึงติดป้ายแสดงข้อความต่างๆ ให้ชัดเจน เช่น ป้ายบอกสถานที่จอดยานพาหนะ 5) สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ วัตถุอันตรายด้านปศุสัตว์ วัคซีน และยาสัตว์ จัดเก็บให้เป็นสัดส่วน 6) นำขวดยา ขวดวัคซีน และเข็มฉีดยา ส่งให้แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองตาแต้มกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง 7) ทำแบบบันทึกการเข้า-ออกฟาร์มสำหรับบุคคล และยานพาหนะ หลังจากที่มีการแก้ไขและพัฒนาข้อบกพร่องที่ตรงจุดตามหลักเกณฑ์การตรวจประเมิน ทำให้ฟาร์มโคนมชุมชนสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด สามารถผ่านการประเมินและได้รับใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม : มกษ. 6402-2562

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา อาชายุทธ. 2559. การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานด้านมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์. ส่วนยุทธศาสตร์และสารสนเทศการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต 1. 130-139.
- กรมปศุสัตว์. 2542. คู่มือระเบียบการปฏิบัติงานมาตรฐานฟาร์มโคนมและผลการผลิตน้ำนมดิบของประเทศไทย. ส่วนมาตรฐานด้านปศุสัตว์ สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานด้านปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์. กรุงเทพฯ.
- ทิม พรรณศิริ. 2531. การพัฒนาการเกษตรในชนบท. ใน มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร. 12: 78.
- ไทยรัฐออนไลน์. 2562. ชุมชุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/local/central/1506736>. 8 เมษายน 2565.
- นิพัฒน์ ชัยวรมุขกุล. 2555. การพัฒนา คือ อะไร. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/485293>. 11 มีนาคม 2565.
- ระพีพงศ์ วงศ์ดี. 2543. สิทธิประโยชน์มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์. แหล่งที่มา: <https://www.oocities.org/suksirithaivet/benefit.html>. 10 ตุลาคม 2564.
- ศศิภา แก้วประเสริฐ. 2558. ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบอนุญาตทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558. แหล่งที่มา: <https://ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการขอรับและออกใบอนุญาตทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ 20 พ.ศ. 2558.pdf>. 15 เมษายน 2565.
- ศิริรัตน์ บัวผัน. 2558. ที เอ็ม อาร์ (TMR) มีอะไรมากกว่าที่เคยรู้. วารสารสัตว์เศรษฐกิจ. 32(752): 51-53.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2562. ประกาศกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. แหล่งที่มา: <http://www.acfs.go.th>. 20 สิงหาคม 2564.

สมศักดิ์ รุ่งแก้ว. 2557. การบริหารจัดการมาตรฐานฟาร์มที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรของสหกรณ์
โคนมแม่อน อำเภอมะเอน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท รัฐประศาสน
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
32-33.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

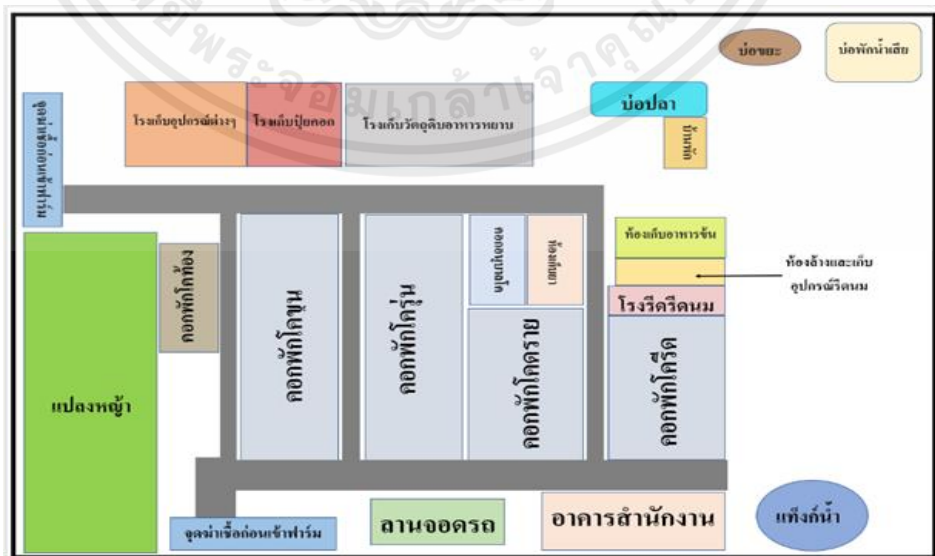
ภาคผนวก ก ข้อมูลสถานประกอบการ

ฟาร์มโคนมชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด

ชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาธุรกิจด้านโคนม โดยการสร้างมูลค่าผลผลิตให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับอาชีพการเลี้ยงโคนม มีการดำเนินโครงการฟาร์มโคนมทดแทน โดยรับเลี้ยงลูกโคนมของสมาชิกมาเลี้ยงรวมกันในฟาร์มกลางของชุมนุมสหกรณ์ฯ จำนวน 200 ตัว จากนั้นคิดค้นวิธีการเลี้ยงโคนมในระบบชีวภาพหรือโคหลุม โดยพัฒนาต่อยอดมาจากการเลี้ยงหมู่ระบบชีวภาพหรือหมู่หลุม โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2553

และปัจจุบันการดำเนินโครงการธนาคารโคนมทดแทนฝูง รวมทั้งการเลี้ยงโคนมในระบบชีวภาพของชุมนุมสหกรณ์ฯ มีโคนมอยู่ 250 ตัว และได้รับความสนใจจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดต่างๆ รวมถึงนักวิชาการ นิสิตนักศึกษามีการเดินทางมาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ทางชุมนุมสหกรณ์ฯ จึงได้เปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเลี้ยงโคนมในหลุม ศูนย์เรียนรู้ธนาคารโคนมทดแทนฝูง และยังเปิดพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านโคนม เช่น การประกวดโคนม จัดงานกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม นับเป็นต้นแบบของชุมนุมสหกรณ์โคนมระดับภาค ที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับขบวนการสหกรณ์โคนมไทย (เทคโนโลยีชาวบ้านออนไลน์, 2563)

สถานที่ตั้งฟาร์มอยู่ เลขที่ 188 หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77180

ภาคผนวกที่ ก1 แผนผังภายในฟาร์มโคนมชุมนุมสหกรณ์โคนมภาคใต้และตะวันตก จำกัด ปี 2564

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข ภาพการทำงาน

ภาพผนวกที่ ข1 การทำความสะอาดเพื่อเตรียมพร้อมในการประเมินเข้าสู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม

ภาพผนวกที่ ข2 การทำจุดพ่นฆ่าเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผนวกที่ ข3 การเจาะเลือดทดสอบโรคประจำปี

ภาพผนวกที่ ข4 การพ่นฆ่าเชื้อโรคในคอกเพื่อป้องกันสัตว์พาหะ

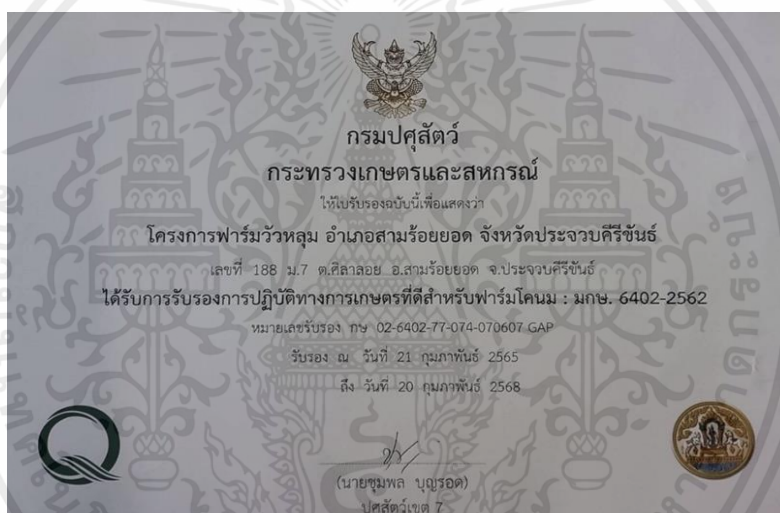

ภาพผนวกที่ ข5 การตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มของปศุสัตว์อำเภอ ครั้งที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผนวกที่ ข6 การตรวจประเมินครั้งที่ 2 แก่ไข่ออกพร้อม

ภาพผนวกที่ ข7 ใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม : มกษ. 6402-2562

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการด้วยระบบ TURNITIN

ORIGINALITY REPORT			
25%	24%	0%	6%
SIMILARITY INDEX	INTERNET SOURCES	PUBLICATIONS	STUDENT PAPERS
PRIMARY SOURCES			
1	profile.yru.ac.th Internet Source	10%	
2	www.thairath.co.th Internet Source	2%	
3	www.opsmoac.go.th Internet Source	1%	
4	Submitted to Thammasat University Student Paper	1%	
5	pvlo-lbr.dld.go.th Internet Source	1%	
6	sites.google.com Internet Source	1%	
7	Submitted to Chiang Mai University Student Paper	1%	
8	Submitted to Suan Sunandha Rajabhat University Student Paper	1%	
9	www.wpsathai.org Internet Source	1%	
10	betagrofeed.com Internet Source	<1%	
11	Submitted to King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Student Paper	<1%	
12	certify.dld.go.th Internet Source	<1%	
13	www.thai-explore.net Internet Source	<1%	
14	eve20004.wordpress.com Internet Source	<1%	
15	www.cpfeedsolution.com Internet Source	<1%	
16	acc.rpu.ac.th Internet Source	<1%	
17	academic.payap.ac.th Internet Source	<1%	
18	kb.psu.ac.th:8080 Internet Source	<1%	
19	nstda.or.th Internet Source	<1%	
20	env.sci.ssrु.ac.th Internet Source	<1%	
21	www.khonkaen.spu.ac.th Internet Source	<1%	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

		<1 %
22	intra.polsci.pn.psu.ac.th Internet Source	<1 %
23	www.agrithai.org.au Internet Source	<1 %
24	www.acfs.go.th Internet Source	<1 %
25	pasusart.com Internet Source	<1 %
26	journal.nmc.ac.th Internet Source	<1 %
27	wb.yru.ac.th Internet Source	<1 %
28	region1.dld.go.th Internet Source	<1 %
29	region6.dld.go.th Internet Source	<1 %
30	dlds.online Internet Source	<1 %
31	sunshinenewsupdate.blogspot.com Internet Source	<1 %
32	tsva.or.th Internet Source	<1 %
33	new.research.doae.go.th Internet Source	<1 %
34	www.pcd.go.th Internet Source	<1 %
35	e-research.siam.edu Internet Source	<1 %
36	mitrungruengfarm.igetweb.com Internet Source	<1 %
37	anyflip.com Internet Source	<1 %
38	commsci.psu.ac.th Internet Source	<1 %
39	eia2.onep.go.th Internet Source	<1 %
40	www.animals-farm.com Internet Source	<1 %
41	daycarecenter-child.blogspot.com Internet Source	<1 %
42	fulltext.rmu.ac.th Internet Source	<1 %
43	pvlo-npt.dld.go.th Internet Source	<1 %
44	warning.acfs.go.th Internet Source	<1 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

45	www.champa.kku.ac.th Internet Source	<1 %
46	www.ratchakitcha.soc.go.th Internet Source	<1 %
47	202.29.94.45 Internet Source	<1 %

Exclude quotes On Exclude matches Off
 Exclude bibliography On

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้